

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

21. ledna 2016*

„Řízení o předběžné otázce — Soudní spolupráce v občanských věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 6 bod 2 — Soudní příslušnost — Žaloba o záruku nebo intervenční žaloba podaná třetí osobou proti účastníku řízení u soudu, u něhož byla podána původní žaloba“

Ve věci C-521/14,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Korkein oikeus (Nejvyšší soud, Finsko) ze dne 14. listopadu 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 18. listopadu 2014, v řízení

SOVAG – Schwarzmeer und Ostsee Versicherungs-Aktiengesellschaft

proti

If Vahinkovakuutusyhtiö Oy,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda třetího senátu, vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, J. Malenovský, M. Safjan (zpravodaj), A. Prechal a K. Jürimäe, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. září 2015,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za SOVAG – Schwarzmeer und Ostsee Versicherungs-Aktiengesellschaft R. Heßem, Rechtsanwalt, a E. Salonenem, asianajaja, jakož i A. Staudingerem,
- za If Vahinkovakuutusyhtiö Oy J. Tanhuanpääem,
- za finskou vládu J. Heliskoskim, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi M. Wilderspinem a E. Paasivirtou, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

* Jednací jazyk: finština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 bodu 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl vyd. 19/04, s. 42).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi SOVAG – Schwarzmeer und Ostsee Versicherungs-Aktiengesellschaft (dále jen „SOVAG“), pojišťovnou se sídlem v Německu, a If Vahinkovakuutusyhtiö Oy (dále jen „If“), pojišťovnou se sídlem ve Finsku, ve věci žaloby znějící na vrácení peněžité částky zaplacené z důvodu odškodnění oběti dopravní nehody.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Z bodu 2 odůvodnění nařízení č. 44/2001 vyplývá, že toto nařízení má v zájmu řádného fungování vnitřního trhu za cíl přijetí „předpis[ů], které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné“.
 - 4 Body 11 až 13 a bod 15 odůvodnění tohoto nařízení zní:
 - „(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná [příslušnost na tomto základě musí být dána vždy], kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska [hraničního určovatele]. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.
 - (12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.
 - (13) Pokud se týče pojištění, spotřebitelských a pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla.
 - [...]
 - (15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.
[...]
- 5 Pravidla o příslušnosti jsou obsahem kapitoly II uvedeného nařízení.
 - 6 Článek 2 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který se nachází v oddílu 1 kapitoly II nařízení, nadepsaném „Obecná ustanovení“, zní takto:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

7 Článek 3 odst. 1 uvedeného nařízení, který se nachází v témže oddílu 1, stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

8 Článek 4 uvedeného nařízení, který se nachází v témže oddílu, stanoví:

„1. Nemá-li žalovaný bydliště na území některého členského státu, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článků 22 a 23.

2. Proti takovému žalovanému se každá osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může v tomto státě odvolávat bez ohledu na svou státní příslušnost na pravidla pro určení příslušnosti platná v tomto státě, zejména na pravidla uvedená v příloze I, stejným způsobem jako jeho vlastní státní příslušníci.“

9 Podle čl. 5 bodu 5 nařízení č. 44/2001, který se nachází v oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení, nadepsaném „Zvláštní příslušnost“, může být osoba, která má bydliště na území některého členského státu, v jiném členském státě žalována, jedná-li se o spor vyplývající z provozování pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, u soudu místa, kde se tyto složky nacházejí.

10 Článek 6 tohoto nařízení, který se nachází v uvedeném oddílu 2, stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována:

- 1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních;
- 2) jedná-li se o žalobu o záruku nebo o intervenční žalobu, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný;

[...]“

11 Článek 8 uvedeného nařízení, který se nachází v oddílu 3 kapitoly II tohoto nařízení, nadepsaném „Příslušnost ve věcech pojištění“, uvádí:

„Ve věcech pojištění se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny články 4 a čl. 5 bod 5).“

12 Článek 11 téhož nařízení, který se nachází v uvedeném oddílu 3, stanoví:

„1. Ve věcech pojištění odpovědnosti může být pojistitel žalován i u soudu, u něhož je podána žaloba poškozeného proti pojištěnému, pokud je to přípustné podle práva tohoto soudu.

2. Na žalobu, kterou poškozený podává přímo proti pojistiteli, se použijí články 8, 9 a 10, je-li taková přímá žaloba přípustná.

3. Stanoví-li právo, které je pro takovou přímou žalobu rozhodné, že se pojistník nebo pojištěný mohou k žalobě připojit [že v rámci řízení o této žalobě lze uplatnit nárok i vůči pojistníkovi nebo pojištěnému], je též soud příslušný i pro tyto osoby.“

Finské právo

- 13 Článek 5 kapitoly 18 finského soudního řádu (Suomen oikeudenkäymiskaari) stanoví:

„Chce-li účastník soudního řízení pro případ, že bude v právním sporu neúspěšný, uplatnit vůči třetí osobě nárok ze záruky nebo nárok na náhradu škody nebo jiný rovnocenný nárok, může podat žalobu týkající se tohoto nároku v témže soudním řízení.

Kdo chce s ohledem na výsledek právního sporu mezi účastníky soudního řízení podat žalobu z důvodu nároku ve smyslu odstavce 1 proti účastníkům řízení nebo jednomu z nich, může tuto žalobu podat v témže soudním řízení.“

- 14 Článek 61 zákona o úrazovém pojištění [Tapaturmavakuutuslaki (1948/608)], ze dne 20. srpna 1948 (dále jen „zákon o úrazovém pojištění“), zní takto:

„Každý, kdo získal náhradu škody podle tohoto zákona, je oprávněn podle jiného zákona požadovat náhradu za následky zranění od osoby, která jej způsobila, nebo od jiné osoby povinné nahradit škodu. Částky takto přiznané však nesmí být vyšší než částka, o kterou úplná náhrada škody přesahuje náhradu přiznanou podle tohoto zákona.

Pojišťovna, která podle tohoto zákona musela nahradit škodu, je oprávněna požadovat od osoby povinné k poskytnutí náhrady škody ve smyslu odstavce 1 vrácení částky, kterou vyplatila, nikoli však od osob, které povinnost náhrady škody již v dobré víře splnily, ani od osob, které jsou povinny nahradit škodu podle zákona o odpovědnosti za vadné výrobky.

Pojišťovně nelze přiznat vyšší náhradu, než na kterou by měl nárok poškozený nebo osoby mu blízké.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 15 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že osoba A, která byla obětí dopravní nehody v Německu, podala proti společnosti SOVAG, u které bylo pojištěno vozidlo, jež způsobilo škodu, žalobu k Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus (soud prvního stupně pro západní Uusimaa). Osoba A se žalobou domáhala zejména určení, že utrpěla těžké poranění mozku a krční páteře, a v důsledku uvedené nehody je trvale práce neschopná.
- 16 Vzhledem k tomu, že zmíněná dopravní nehoda je současně pracovním úrazem podle zákona o úrazovém pojištění, poskytla společnost If, se sídlem ve Finsku, v souladu s tímto zákonem osobě A náhrady z důvodu výše uvedené nehody.
- 17 Poté, co osoba A podala žalobu proti společnosti SOVAG, podala i společnost If žalobu proti společnosti SOVAG k témuž soudu prvního stupně. Společnost If navrhla, aby bylo určeno, že osoba A utrpěla vedle jiných škod i těžké poranění mozku a krční páteře, a v důsledku těchto zranění se stala trvale práce neschopnou. Společnost If dále v souladu s čl. 61 odst. 2 zákona o úrazovém pojištění navrhla, aby bylo určeno, že společnost SOVAG má povinnost vrátit jí veškeré náhrady včetně úroků, které z důvodu předmětné nehody již osobě A vyplatila nebo jí vyplatí.
- 18 Společnost If rovněž navrhla, aby její žaloba i žaloba podaná osobou A proti společnosti SOVAG byly projednány v témže soudním řízení. Společnost SOVAG namítla nepřislusnost finských soudů k projednání žaloby podané společností If.
- 19 Usnesením ze dne 20. prosince 2012 Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus (soud prvního stupně pro západní Uusimaa) prohlásil na základě ustanovení oddílu 3 kapitoly II nařízení č. 44/2001 žalobu podanou společností If proti společnosti SOVAG za nepřijatelnou, a to z důvodu nepřislusnosti finských soudů.

- 20 Uvedený soud měl za to, že podle článku 8 tohoto nařízení může být soudní příslušnost pro žaloby ve věcech pojištění určena pouze podle ustanovení oddílu 3 kapitoly II uvedeného nařízení, aniž jsou dotčeny články 4 a čl. 5 bod 5) tohoto nařízení.
- 21 Rozsudkem ze dne 24. dubna 2013 Turun hovioikeus (odvolací soud v Turku), k němuž společnost If podala proti uvedenému usnesení odvolání, toto usnesení zrušil.
- 22 Podle uvedeného soudu se na věc v původním řízení vztahuje čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001, a nikoli ustanovení oddílu 3 kapitoly II tohoto nařízení, neboť žaloba podaná společností If proti společnosti SOVAG přímo souvisí se sporem mezi osobou A a společností SOVAG.
- 23 Společnost SOVAG podala proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek ke Korkein oikeus (Nejvyšší soud).
- 24 Podle předkládajícího soudu vyvstává otázka, zda se čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 vztahuje na takový případ, o jaký jde v původním řízení, kdy třetí osoba podá žalobu proti osobě, jež je účastníkem soudního řízení o původní žalobě.
- 25 Za těchto podmínek se Korkein oikeus (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 vykládat v tom smyslu, že se vztahuje na žalobu o záruku nebo žalobu, kterou je uplatňován jiný s tím rovnocenný nárok, jež úzce souvisí s původní žalobou a podává ji třetí osoba v souladu s vnitrostátními právními předpisy proti některému z účastníků řízení, aby o ní bylo rozhodnuto v témže soudním řízení?“

K předběžné otázce

- 26 Podstatou otázky předkládajícího soudu je to, zda je čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 třeba vykládat v tom smyslu, že se vztahuje na žalobu, kterou podala třetí osoba v souladu s vnitrostátními právními předpisy proti žalovanému v řízení o původní žalobě a v níž je uplatňován nárok na vrácení náhrad vyplacených touto třetí osobou žalobci v uvedeném řízení o původní žalobě, který s touto původní žalobou úzce souvisí.
- 27 Na úvod je třeba připomenout, že článek 8 nařízení č. 44/2001, podle kterého se příslušnost ve věcech pojištění určuje podle článků 8 až 14 tohoto nařízení, aniž jsou dotčeny články 4 a čl. 5 bod 5) uvedeného nařízení, nezmiňuje čl. 6 bod 2 tohoto nařízení.
- 28 Podle společnosti SOVAG se posledně zmíněné ustanovení nepoužije z toho důvodu, že oddíl 3 kapitoly II nařízení č. 44/2001 zavádí samostatný systém rozdělení soudní příslušnosti ve věcech pojištění.
- 29 Je nicméně třeba připomenout, že cílem tohoto oddílu je podle bodu 13 odůvodnění nařízení č. 44/2001 chránit slabší stranu, tj. pojištěného, oprávněnou osobu nebo pojistníka, pravidly pro určení příslušnosti, která jsou jejím zájmům příznivější než obecná pravidla.
- 30 Žaloba, o kterou jde v původním řízení, se však týká vztahů mezi podnikateli v odvětví pojišťovnictví a nemůže se dotknout procesního postavení strany, jež je považována za slabší. Vzhledem k tomu, že cíle spočívajícího v ochraně této strany je dosaženo, jakmile je určena příslušnost podle oddílu 3 tohoto nařízení, na následný vývoj řízení týkající se pouze vztahů mezi podnikateli se nemůže uvedený oddíl vztahovat (v tomto smyslu viz rozsudky GIE Réunion européenne a další, C-77/04, EU:C:2005:327, body 20 a 23, jakož i Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, bod 42).

- 31 Vzhledem k tomu, že se na takovou žalobu, kterou stejně jako ve věci v původním řízení podá jeden pojistitel proti jinému pojistiteli, nevztahuje uvedený oddíl, použije se tedy na takovou žalobu čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 za předpokladu, že se tato žaloba týká případů uvedených v tomto ustanovení.
- 32 V této souvislosti je třeba vzít v úvahu zaprvé znění čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001.
- 33 Znění tohoto ustanovení v několika jazykových verzích, konkrétně ve verzi německé, francouzské, finské a švédské, nevylučuje, že by soud rozhodující o původní žalobě mohl být příslušný k projednání žaloby podané třetí osobou proti některému z účastníků řízení o původní žalobě.
- 34 Jiné jazykové verze tohoto ustanovení, konkrétně verze anglická, naproti tomu podle všeho omezují působnost tohoto ustanovení na žalobu podanou proti třetí osobě („a person domiciled in a Member State may also be sued: [...] as a third party“).
- 35 Podle ustálené judikatury Soudního dvora musí být v případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi unijního práva dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (rozsudek *Jakutis a Kretingalės kooperatinė ŽŪB*, C-103/14, EU:C:2015:752, bod 103).
- 36 Zadruhé je tedy třeba vzít v úvahu celkovou systematiku a účel nařízení č. 44/2001.
- 37 V této souvislosti je třeba podotknout, že ačkoli jsou pravidla zvláštní příslušnosti vykládána úzce a nedovolují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v nařízení č. 44/2001 (v tomto smyslu viz rozsudek *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 18), řada cílů tohoto nařízení svědčí ve prospěch výkladu, podle kterého se čl. 6 bod 2 tohoto nařízení vztahuje rovněž na žalobu podanou třetí osobou proti některému z účastníků řízení o původní žalobě.
- 38 Bod 15 odůvodnění uvedeného nařízení v tomto ohledu zdůrazňuje, že v zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí, zatímco v bodě 12 odůvodnění téhož nařízení je připomenuto, že kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.
- 39 Projednání původní žaloby i žaloby podané třetí osobou proti některému z účastníků tohoto řízení, která úzce souvisí s první žalobou, v témže řízení přitom slouží k prosazování výše uvedených cílů v případě, kdy poškozený podal žalobu proti pojistiteli osoby odpovědné za škody a jiný pojistitel, který již poskytl tomuto poškozenému částečnou náhradu uvedených škod, se snaží dosáhnout vrácení této náhrady prvním pojistitelem.
- 40 Pokud by taková možnost neexistovala, hrozilo by riziko, že dva soudy dospějí v téže věci k odporujícím si rozhodnutím, jejichž uznání a výkon by tedy byly nejisté.
- 41 Soudní dvůr měl navíc již příležitost v souvislosti s Úmluvou o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsanou v Bruselu dne 27. září 1968 (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32) uvést, že žaloba podaná pojištěným proti pojistiteli za účelem odškodnění následků nehody a žaloba, kterou uvedený pojistitel podá za účelem přiznání náhrady škody proti jinému pojistiteli, jenž údajně pojistil tutéž událost, musí být považovány v prvním případě za původní žalobu a v druhém případě za žalobu o záruku ve smyslu čl. 6 bodu 2 téže úmluvy (v tomto smyslu viz rozsudek *GIE Réunion européenne a další*, C-77/04, EU:C:2005:327, bod 27).
- 42 Soudní dvůr se v tomto ohledu opřel o zprávu k uvedené úmluvě vypracovanou P. Jenardem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1, konkrétně s. 27).

- 43 Vzhledem k tomu, že výklad ustanovení uvedené úmluvy podaný Soudním dvorem platí rovněž pro ustanovení nařízení č. 44/2001, pokud lze ustanovení těchto nástrojů kvalifikovat jako rovnocenná (rozsudek CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, bod 60), je třeba uvést, že tak je tomu v případě čl. 6 bodu 2 uvedené úmluvy a čl. 6 bodu 2 nařízení č. 44/2001.
- 44 S ohledem na výklad uvedený výše v bodě 41 a na cíle připomenuté v bodech 38 a 39 tohoto rozsudku je třeba dospět k závěru, že se čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 vztahuje na takovou žalobu, o jakou jde v původním řízení, což je ostatně potvrzeno zjištěním obsaženým ve výše zmíněné zprávě vypracované P. Jenardem, podle něhož může intervenční žaloba zahrnovat i případy, kdy se třetí osoba stane účastníkem řízení za účelem ochrany vlastních zájmů.
- 45 Vzhledem k tomu, že čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 vyžaduje, aby mezi původní žalobou na straně jedné a intervenční žalobou nebo žalobou o záruku – které jsou v tomto ustanovení uvedeny – na straně druhé existovala určitá spojitost, je na vnitrostátním soudu projednávajícím původní žalobu, aby ověřil existenci této spojitosti, v tom smyslu, že se musí ujistit, že intervenční žaloba nebo žaloba o záruku nesměřují pouze k tomu, aby žalovaný byl odňat soudu, který je pro něj příslušný (v tomto smyslu viz rozsudek GIE Réunion européenne a další, C-77/04, EU:C:2005:327, body 30 a 32).
- 46 V tomto ohledu je třeba podotknout, že skutečnost, že vnitrostátní ustanovení, jako je čl. 5 druhý pododstavec kapitoly 18 soudního řádu, podmiňuje možnost třetí osoby podat žalobu v rámci již zahájeného soudního řízení tím, že tato žaloba musí souviset s původní žalobou, představuje zajisté okolnost zamezující obcházení čl. 6 bodu 2 nařízení č. 44/2001.
- 47 Na položenou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že čl. 6 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje na žalobu, kterou podala třetí osoba v souladu s ustanoveními vnitrostátních právních předpisů proti žalovanému v řízení o původní žalobě a v níž je uplatňován nárok na vrácení náhrad vyplacených touto třetí osobou žalobci v uvedeném řízení o původní žalobě, který s touto původní žalobou úzce souvisí, a to za podmínky, že tato žaloba nebyla třetí osobou podána pouze proto, aby uvedený žalovaný byl odňat soudu, který je pro něj příslušný.

K nákladům řízení

- 48 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 6 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že se vztahuje na žalobu, kterou podala třetí osoba v souladu s ustanoveními vnitrostátních právních předpisů proti žalovanému v řízení o původní žalobě a v níž je uplatňován nárok na vrácení náhrad vyplacených touto třetí osobou žalobci v uvedeném řízení o původní žalobě, který s touto původní žalobou úzce souvisí, a to za podmínky, že tato žaloba nebyla třetí osobou podána pouze proto, aby uvedený žalovaný byl odňat soudu, který je pro něj příslušný.

Podpisy.